

mgr Jakub Jezierski

WIZUALNE FORMY PROTESTU I ICH WPŁYW NA KSZTAŁTOWANIE POSTAW SPOŁECZNYCH

– skrócony opis dzieła

Promotor

Prof. dr hab. Artur Frankowski

W mojej pracy doktorskiej nie tylko odpowiadam na pytanie, czy język wizualny protestu wpływa na kształtowanie postaw społecznych. Jest to fakt niezaprzeczalny. Pytanie formułuję więc inaczej – w jaki sposób wizualny język protestu zmienia postawy społeczne? Największą uwagę poświęcam roli, jaką pełni humor w kształtowaniu komunikatów wizualnych protestu. Stawiam tezę, iż jedną z najskuteczniejszych broni protestu jest ostrze satyry i ironii. Żart zawarty w proteście jest w stanie dezaktywować perswazyjność propagandy i rozbrajać patetyczne narracje autorytatywnej władzy.

W pracy artystycznej badam, w jaki sposób współczesne formy komunikacji, takie jak mem czy demotywator, przenikają do materialnego świata. Czy wizualne formy protestu wykorzystujące humor, poza dostarczaniem rozrywki, mogą również edukować? Praca artystyczna jest efektem 3 lat badań nad kulturą i językiem wizualnym protestów. W tym czasie obserwowałem zachodzące przemiany społeczne, definiowałem problemy, angażowałem się w projekty artystyczne i działania kolektywne, a także uczestniczyłem w protestach i manifestacjach ulicznych.

Na pracę artystyczną składa się cykl 9 jedwabnych, zadrukowanych pigmentowo chust o wymiarach 140 x 140 cm oraz różnej wielkości transparenty, wykonane w ramach wielu działań artystycznych. Prezentowane prace są swoistą kroniką zdarzeń, poczynsz od wyborów parlamentarnych w 2019 roku, przez Młodzieżowe Strajki Klimatyczne, protesty związane z ograniczaniem praw kobiet i środowisk LGBT+, po pandemię Covid-19.

Chusty, podobnie jak większość moich prac, funkcjonowały pierwotnie w formie plików cyfrowych, memów i plakatów publikowanych za pośrednictwem social mediów oraz w przestrzeni publicznej na nośnikach elektronicznych. Niektóre

zyskały formę drukowanych plakatów, transparentów klimatycznych, sztandarów, fonu lub pełniły rolę ilustracji prasowych.

Moje prace dokumentują, jak wizualne formy protestu wywierają na nas wpływ w życiu codziennym. Takimi formami są memy, dostarczają nie tylko rozrywki, ale również mogą stanowić uzupełniające źródło wiedzy wobec tradycyjnych mediów. W swoich pracach poświęconych strajkom klimatycznym podejmuję próbę udowodnienia tej tezy. Zaprojektowane memy łączą ironiczne hasła z naukowymi faktami przedstawionymi w syntetycznej formie. Ich przekaz sprawdza się zarówno w sieci, jak i przeniesiony na manifestacyjne transparenty. Eksperymenty formalne w postaci druku grafik na jedwabiu dają odpowiedź na niekonwencjonalne formy zastępujące akademicką formułę plakatu politycznego.

W swoich pracach jako twórca przyjmuję pozycję błazna, którego rolą jest mówienie rzeczy trudnych. Nadanie komunikatom wizualnym humorystycznego tonu ma ośwoić odbiorców z niewygodną wiedzą. Wielokolorowe transparenty, sztandary czy proporce przywodzą skojarzenia z rekwizytami używanymi podczas parady i procesji. Karnawał jest czasem odwrócenia rytuałów i przestrzeni. Powaga, patos i *sacrum* zostają zastąpione przez żart, ironię i *profanum*. Sztandar zajmuje miejsce rozwieszonego prania, a apaszka zmienia się w piracką flagę.

Efekty pracy artystycznej przybrały formę wystawy zatytułowanej *Healing Jokes*, której premiera miała miejsce podczas Festiwalu Poznań Design 11 września 2021 roku w pomieszczeniach Słodowni Starego Browaru. W pracy doktorskiej prezentuję i omawiam wybrane projekty, a także zamieszczam dokumentację fotograficzną wystawy.

W dysertacji odpowiadam między innymi na pytania: Jak ruchy wolnościowe lat 80 wpłynęły na współczesne zaangażowanie społeczne i polityczne Polaków? Za pomocą jakich komunikatów wizualnych wyrażamy dzisiaj swój protest? Czy protestując wypada się śmiać? Czy lepiej jest zachować poważną minę? Dlaczego śmiech zagościł na transparentach?

Współczesne społeczeństwa klasowe wplatają elementy zabaw karnawałowych do masowych wydarzeń w przestrzeni publicznej takich jak parady, marsze i protesty. Wizualny język protestu wspomagany humorem – mimo częstego operowania krańcowymi i hermetycznymi formami żartu – sprzyja i zachęca do partycypacji. Odkodowywanie ukrytych znaczeń dowcipów jest wyzwaniem, chętnie podejmowanym przez uczestników. Mechanizm nagrody zmienia partycypację obywatelską w grę. Dzięki uruchomieniu procesów kognitywnych, gracz może dostąpić „oświecenia” przynależnego wąskiej grupie rozumiejącej ukryty kod. Chęć zrozumienia i bycia dobrze poinformowanym skłania do wykorzystywania niekonwencjonalnych form komunikacji, weryfikacji źródeł informacji, a w efekcie może prowadzić do zmiany postawy. Większa skuteczność protestu operującego humorem bierze się stąd, że satyra jest czynnikiem rozbudzającym krytyczną refleksję w dużo większym stopniu niż patos.